

«КНІГІ — ГЭТА ХАРАКТАР ЖЫЦЦЯ...»

(Заканчанне.
Пачатак на 1-й стар.)

— **Александр Мікалаевіч, дзвіс сёленай кніжнай выстаўкі: «Больш, чым кнігі». Ці не прызнанне гэта таго, што друкаваныя кнігі сыходзяць з інфармацыйна-адукацыйнага поля нашага грамадства, што, каб прыцягнуць увагу чытача, трэба штосьці большае?**

— Не, усё ж такі іншы сэнс укладваецца ў гэты дзвіс. Кнігі — гэта характар жыцця ў розных яго праявах. Сацыяльнага, актыўнага жыцця. Кнігі — гэта не толькі хатняя бібліятэка вакол цябе, паліцы якой забіраюць прастору жыцця. Наадварот — кнігі пашыраюць прастору жыцця. Яны палізу кожнага з нас. Яны дазваляюць нам шырока крочыць па свеце, насычаюць нас планами і задумкамі. Дазваляюць летуценнасць, жаданні і мары зрабіць часткай рэальнага жыцця. Кнігі вучаць. Кнігі насычаюць ведамі. Кнігі дазваляюць думаць шырока, кнігі робяць жыццё нашмат багацейшым...

— **Ведаю многіх людзей, якія ў пачатку лютага імкнуча трапіць на выстаўку, каб набыць штосьці новае і цікавае для сваёй бібліятэкі. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца кнігі для дзяцей. Наколькі вядома, паводле рэйтынгаў продажаў «Белкнігі» за мінулы год, лідарам стаў «Дзіцячы атлас Беларусі». Атрымліваецца, не праіграе ў наш час той кнігавывадавец, які робіць стаўку на дзіцячыя кнігі?**

— Так, гэта відаць і па статыстыцы ай-чыннага кнігавыдання. Паболела, на шчасце, кніг для падлеткаў, якія ўжо чытаюць самі, а не толькі прыгожа ілюстраваных выданняў для немаўлят, маленькіх чытачоў, якім і набываюць кніжкі, і чытаюць іх бацькі. Іншая справа, што важна правільна выбраць менавіта патрэбную кнігу для юнага чытача. Тут шмат залежыць ад бібліятэкараў, настаўнікаў, псіхологаў чытання, метадыстаў чытання. Мы яшчэ вельмі мала часу выдаткоўваем на тое, каб прарэкламаваць дзіцячую кнігу, каб даказаць яе вартасці. Лічаныя выданні вядуць кніжныя калонкі. І зусім лічаныя выданні прапагандуюць дзіцячую кнігу. Затое ў праграме выстаўкі — і ў Адміністрацыйным будынку па Пераможаў, 14, і ў бібліятэках, кнігарнях горада вельмі шмат розных імпрэз, аўтограф-сесій, звязаных з дзіцячай кнігай. Над гэтым працуюць выдаўцы, над гэтым працуюць самі аўтары. І патрыярх беларускай дзіцячай літаратуры Уладзімір Ліпскі, і Анатоль Зэкаў, Мікола Чарняўскі, Алена Стэльмах, Яна Явіч, Геннадзь Аўласенка, Міхась Пазнякоў — усё яны і шмат хто яшчэ ідуць да дзіцячага чытача, да іх бацькоў. Звярніце ўвагу на праграму выстаўкі, яна размешчана на сайце Міністэрства інфармацыі — і вы знойдзеце дзясяткі цікавых мерапрыемстваў, дзясяткі цікавых адрасоў, а галоўнае — у выніку адкрыеце для сябе новыя дзіцячыя кнігі, магчыма — нешта набудзеце.

— **Увогуле, мне здаецца, што друкаваная кніга сябе не жыве, могуць зжыць сябе толькі пэўныя жанры, напрыклад, раманы. Людзі сёння хочуць чытаць, але каб хутчэй, няшмат і з карцінкамі... Вы пагодзіцеся ці паспрачаецеся?**

— Пра жанры не буду спрачацца: для гэтага трэба быць вялікім спрачтыкам. Хачу сказаць, мяркуючы не толькі па беларускай нацыянальнай літаратуры: існуюць,

працягваюць сваё жыццё і традыцыйныя, добра вядомыя жанры, якія сцвердзілі сябе ў мінулым і пазамінулым і ранейшых стагоддзях. Вы перажываеце за знікненне рамана, а ён якраз зараз знаходзіцца на асаблівай вышыні. Для прыкладу хацеў бы прывесці раманы «Зулейха адкрывае вочы» Гузель Яхінай. Татарская пісьменніца, якая піша па-руску. Яшчэ два гады назад яе дэбютны (!) раманы былі перакладзены ўжо на 16 моў. Раман, які вяртае нас да падзей сталінскіх часоў. Здавалася б, шмат, усё ўжо казалі пра іх. Але гэта якраз той выпадак, калі спрацоўвае вымярэнне не «Што сказаць», а «Як сказаць...» Вось і захапіла Гузель Яхіна ў цяжкі, у свой тэкст, зрабіла расповед надзіва сучасным, па-мастацку рэльефным. І разам са сваімі памкненнямі сказаць праўду, калі хочаце, нават «рэабілітавала» жанр рамана. А следам мы ўжо не можам не прачытаць наступны яе раманы — «Дзеці мае». Прыход Гузель Яхінай да шырокага чытача ва ўсім свеце — гэта падзея, роўная прыходу Льва Талстога...

— **Ні больш ні менш...?**

— Так. Думаю, што не толькі мой прыватны чытацкі густ так высока ўзводзіць пісьменніцкі талент Гузель Яхінай.

— **А ў беларускай літаратуры традыцыі знікаюць..?**

— Нікуды яны не знікаюць. І верлібр, следаванне многіх паэтаў «беламу вершу» — гэта не знікненне, а развіццё, спалучэнне традыцый і наватарства... Максім Танк — паэт, які прыняў на сябе больш і драматызм ХХ стагоддзя, за сваё творчае жыццё паспрабаваў (і годна! дастойна!) сябе ў розных «фарматах» — і ў класічным вершы, і ў свабодных, вольных формах. А што да прозы, то і яна сёння з кнігамі Андрэя Федарэнкі, Алены Брава, Уладзіміра Сцяпана, Уладзіміра Саламаха, Альгерда Бахарэвіча, Алеся Бадака, Людмілы Рублеўскай, а цяпер і Андрэя ці Андрэя Горвата нікуды не знікае, а развіваецца, прыцягвае да сябе мноства чытачоў.

— **Калі казаць пра выдаўцоў, Мінская міжнародная выстаўка-кірмаш, якая праводзіцца ўжо 26-ы раз, стала прызнанай пляцоўкай для абмену вопытам. Вы амаль увесь час яе правядзення мелі да яе самае непасрэднае дачыненне. Па вашых назіраннях, чаму вучацца нашы выдаўцы ў гасцей, а чаму — гасці ў нашых выдаўцоў?**

— Вучацца ці павінны вучыцца ўсе, безумоўна, адзін у аднаго. Найперш — паліграфічнаму выкананню кнігі. Дызайн, графічнае афармленне, папера, малюнкi, шрыфты — усё гэта не дробязі. І не ўлічваць іх кнігавыдаўцы, кніжныя графікі не маюць права.

— **Сёлета традыцыйна будучы падвядзіцца вынікі конкурсу «Мастацтва кнігі». Ці можна сказаць, што гэтым разам была відавочная канкурэнцыя паміж выданнямі?**

— І не меней шырокая, чым у ранейшыя гады. Але ж агучванне вынікаў конкурсу яшчэ наперадзе, таму не буду называць нават прэзэнтэнтаў на перамогу. Як на мой погляд, журы працавала на ўзроўні, меркаванні ў ацэнках выказваліся прафесійна. Заўважу, што ў нашай краіне па-ранейшаму захоўваецца п'ятэт да знешняга выгляду кнігі, да ролі кніжнага дызайну, афармлення ў кнігавывадацкай справе. Аднаводна

і ёсць прафесіяналы, здольныя даць вартыя ацэнкі, прывесці аргументы, якія б уплывалі на гэтыя ацэнкі. Конкурс «Мастацтва кнігі» — шматгадовы і вельмі творчы праект. Вельмі шмат намаганняў да яго правядзення прыкладае ветэран кніжнай справы Валерый Рагалевіч. Мы яму і яго калегам па рабоце ў журы «Мастацтва кнігі» вельмі ўдзячны.

— **Вынікі яшчэ аднаго конкурсу запланаваны на выстаўцы — на найлепшы кнігагандлёвы аб'ект. Але крытэрыі, паводле якога ацэньваліся прэзэнтэнтаў на перамогу, — інтэрактыўнае галасаванне — паказчык досыць суб'ектыўны...**

— Але ж хоць і суб'ектыўны — разам з тым менавіта такі, які дазваляе ўсім выказацца. Заадно і паказчык таго, хто заходзіць у кнігарню.

— **Міжнародны сімпозіум «Пісьменнік і час» — таксама традыцыйнае мерапрыемства на выстаўцы. Аб чым пойдзе гаворка сёлета?**

— Да ўдзелу ў сімпозіуме прычынліся болей дваццаці краін свету. Прыедуць паэты, празаікі, публіцысты, перакладчыкі, літаратуразнаўцы з розных старонак. Найперш я хацеў бы назваць тых сяброў беларускай літаратуры, якія па-за межамі нашай краіны прапагандуюць беларускае мастацкае слова, спрыяюць знаёмству з ім сваіх суайчыннікаў. З Ташкента прыедзе перакладчыца Рысалат Хайдарова. Дзякуючы ёй ствараецца трывалы мост у развіцці беларуска-ўзбекскіх літаратурных сувязяў. З Душанбэ разам з калегамі-кнігавыдаўцамі прыезджае Ато Хамдам, які ў апошнія дзесяцігоддзі шмат зрабіў для прадстаўлення беларускай літаратуры ў Таджыкістане. Вялікая дэлегацыя пісьменнікаў чакаецца з Алматы. На чале гэтай дэлегацыі — наш добры сябра літаратуразнаўца Святлана Ананьева. І ў беларускім, і ў казахстанскім друку яна актыўна выступае з артыкуламі пра сучасную беларускую літаратуру. Шмат гасцей прыедзе з Расійскай Федэрацыі: галоўны рэдактар часопіса «Роман-газета» Юрый Казлоў, дырэктар выдавецтва «Художественная литература» празаік Георгій Прахін, першы намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Наш современник» публіцыст і літаратурны крытык Аляксандр Казінцаў, маладая пісьменніца Алена Тулушава, народны паэт Татарстана Рэнат Харыс, народны паэт Чувашы Валеры Тургай... Дарчы, і на выстаўцы Расійская Федэрацыя са сваімі кнігамі, выдавецтвамі — у цэнтры ўвагі. Расія як краіна з'яўляецца Цэнтральным экспанентам XXVI Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу.

Канешне ж, пісьменнікі будучы весці рэй, звязаны з лёсам мастацкага слова, мастацкай літаратуры, культуры, з іх уплывамі на развіццё грамадства, на лёс нашых краін і народаў. Пляцоўка сімпозіума «Пісьменнік і час» — гэта дадатак у тым велізарным складніку палітыкі міралюбства і добрасуседства, які сцвярджае кіраўніцтва нашай

XXVI МІНСКАЯ МІЖНАРОДНАЯ КНІЖНАЯ ВІСТАЎКА-КІРМАШ

"Больш чым кнігі"

6-10 лютага
Мінск,
пр. Пераможаў, 14

Экспазіцыя - звыш 300 экспанентаў з 35 краін на пляцоўцы каля 3 тыс. кв.м.

АСНОЎНЫЯ ТЭМЫ ВІСТАЎКІ

Год малой радзімы
II Еўрапейскія гульні

ПРАГРАМА ВІСТАЎКІ-КІРМАШУ УКЛЮЧАЕ БОЛЬШ ЗА 200 МЕРАПРЫЕМСТВАЎ У ТЫМ ЛІКУ

- V Міжнародны сімпозіум літаратараў «Пісьменнік і час»
- гастратыдзень іспаначытання
- знаёмства з першым у свеце буйваром, арыгінальнай кніжай Францыска Скарыны 1522 года
- прэзентацыя друкаванай прадукцыі да II Еўрапейскіх гульняў

КНІЖНАЯ ГАЛІНА БЕЛАРУСІ У 2018 ГОДЗЕ

выпушчана 9 665 найменшай кнігі і брашур тыраном 25,6 млн экзэмпляраў;
кнігі з Беларусі былі прадстаўлены на выстаўках-кірмашах у Германіі, Літве, Казахстане, Кітаі, Польшчы, Расіі, Сербіі, Таджыкістане, Туркменістане, Украіне, Чэхіі.

Крыніца: Міністэрства інфармацыі Беларусі. © Інфарграфіка **БЕЛАТА**

краіны, які сцвярджае ў сваёй штодзённай палітыцы Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

— **Сёлета да правядзення выстаўкі, дакладней, да прыцягнення ўвагі да кнігі далучыліся іншыя ўстановы. Напрыклад, Купалаўскі музей, які прапануе інтэрактыўную экспазіцыю, Усіхсвяцкі храм, дзе будзе арганізавана дыскусійная пляцоўка аб ролі кнігі ў фарміраванні духоўнага развіцця грамадства, а таксама арганізавана тэматычная выстаўка і прэзентацыі новых кніг, і нават сталічныя кафэ і рэстараны, дзе пройдзе гастратыдзень, у час якога ў меню ўключыць стравы, апісаныя ў кнігах беларускіх пісьменнікаў... Але ці не адцягне гэта ўвагу людзей ад самой выстаўкі?**

— А якая розніца, дзе чытач, наведвальнік знойдзе патрэбную яму кнігу, дзе ён будзе знаходзіцца пад уражаннем сустрэчы з пісьменнікам?! Што да Купалаўскага музея, то там пройдзе адмысловая вечарына «Янка Купала і Уолт Уйтмен». А «Мастацкая літаратура» наўмысна да выстаўкі падрыхтавала выданне Уолта Уйтмена «Лісце травы» на беларускай мове. Дарчы, трэцяе выданне кнігі «Лісце травы», пачынаючы з 1978 года. Унікальны выпадак для перакладной кнігі! Але ж і паэт вялікі!.. У Нацыянальным гістарычным музеі пройдзе выстаўка беларускага экслібрыса. Паўна, за апошнія гады першы раз на такім узроўні прэзэнтуюцца беларускі кніжны знак. У Палацы мастацтва — выстаўка кніжнай графікі... І такіх прыкладаў досыць шмат. Галоўнае — шчыра ўвага да кнігі, да кніжніцтва. А якая розніца — на якіх пляцоўках і ў якіх фарматах...

Пытанні задавала Алена ЛЯЎКОВІЧ.

ПОГЛЯД ПРАЗ АБ'ЕКТЫЎ

Падвядзены вынікі фотаконкурсу «Мой родны кут», які праводзіўся рэдакцыяй газеты «СБ. Беларусь сёння». Больш за тры тысячы фотаздымкаў было даслана чытачамі на адрас рэдакцыі. Першы намеснік міністра інфармацыі Павел Лёгкі, які з'яўляўся старшынёй журы, адзначыў, што выбраць найлепшыя работы было даволі складана, бо кожны фотаздымак — гэта цэлая гісторыя.

— Праглядаючы здымкі, я кіраваўся пачуццямі, якія выклікала тая ці іншая работа. Бо кожны з лаўрэатаў надзелены высокім дарам бачыць падзеі больш глыбока, чым гэта дадзена звычайнаму чалавеку. Але, нягледзячы на складанасць, праца ў журы была адначасова і вельмі прыемнай. Дзякуючы ўдзельнікам конкурсу за тая эмоцыі, якія яны нам усім падарылі.

І вось наступіў момант назваць найлепшых. У намінацыі «Землякі» першае месца ў Аляксея Ганчука за работу «У чаканні аўтрамамы», другое — у Аксаны Спрынчан за здымак «Верніца», і трэцяе месца заняла работа «Шчаслівая лужына» Міхаіла Капычкі. У намінацыі «Мая малая радзіма» найлепшымі былі абраны наступныя фотаздымкі. Першае месца ў Святланы Альшэўскай за работу «Жнівеньская нарада», другое — у Сяргея Шлягі за здымак «Акенца ў восень», і трэцяе месца ў Жанны Дзянішчык за фотаробату «Царква ў вёсцы Сынкавічы».

А Гран-пры конкурсу і галоўны прыз — ноўтбук — атрымала Наталля Дораш, аўтарка такіх цікавых фотаробат, як «Рыбы хлопец», «Царква ў сяле Чарлэна», «Анюта».

Андрэй САЗОНАЎ. Фота аўтара.